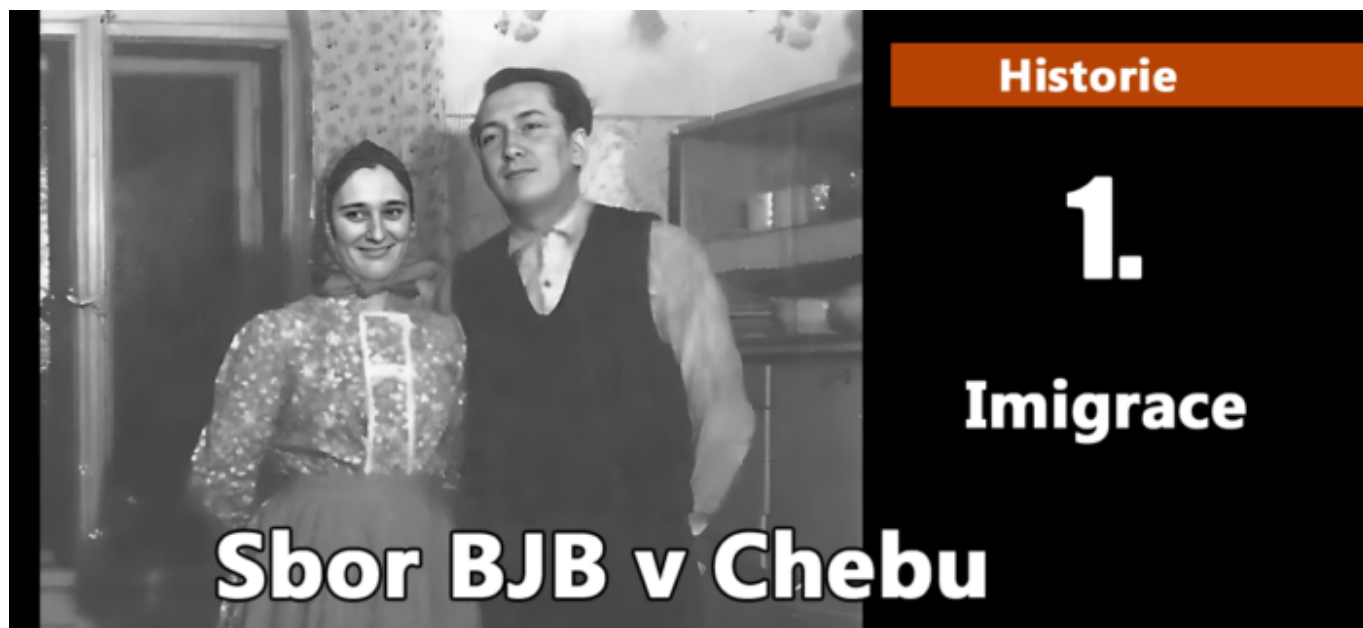

Historie: Sbor BJB v Chebu - 1. Imigrace

Historie

Š. Křivánek
s manželkou
6. ledna 1957

Sbor BJB v Chebu - 1. Imigrace

Seminární práce Anety Kvasničkové *Bratrská jednota baptistů v Chebu* nahlíží na historii sboru BJB v Chebu a jeho historické kořeny v rozsahu více než padesáti let. Vychází z několika písemných zdrojů a také ze svědectví několika pamětníků.

To přináší nové a neotřelé pohledy na historii vzniku baptistického sboru na Svaté Heleně v rumunském Banátu i na komunistický útlak baptistického společenství v Chebu, jeho utrpení a statečnou víru i nadšení při budování vlastní modlitebny v době Pražského jara a na počátku okupace ČSSR vojsky Varšavské smlouvy.

Věříme, že tato seminární práce bude pro naše čtenáře zajímavým čtením a že bude nápomocná i budoucím badatelům, kteří se budou zabývat tímto historickým obdobím.

Gymnázium Cheb, příspěvková organizace

Předmět: Dějepis

Bratrská Jednota Baptistů v Chebu

The Fraternal Unity of Baptists in Cheb

PŘÍJMENÍ a jméno: KVASNIČKOVÁ Aneta

Školní rok: 2022/2023

Úvod

Základní výzkumné otázky a struktura

Tato seminární práce se zabývá historií chebského sboru Bratrské Jednoty Baptistů (dále jen BJB), především tedy jejím počátkům. V úvodní části se věnuje reemigraci původních členů BJB do České republiky, přesněji tedy do západního pohraničí a také strastím, které baptisty provázely předtím, než se začali hromadně scházet.

Popisuje první místa scházení, jejich rozmanitost a problémy, které přinášel podnájem místností. Detailně se věnuje všem komunistickým restrikcím a sankcím, které byly na sbor uvaleny jenom proto, že tehdejšímu režimu křesťané nevyhovovali. Zmiňuje i problémy, které měli se sháněním vlastní budovy ke scházení.

Celá práce je propojena s osobními vzpomínkami respondentů, většinou se jedná o znalosti a příběhy, které byly pouze ústně předávány ve sborové rodině. Dotazovala jsem se na místa, která nebyla v žádných dostupných zdrojích dohledatelná, nebo na to, jak dané situace prožívali.

Práce se také zaměřuje již na samotnou výstavbu vlastní modlitebny BJB a průběh stavby. Tato poslední část práce se především skládá z rozhovorů s pamětníky, kteří byli součástí budování jednoty. Práce je doplněna dobovými fotografiemi ze stavby.

Cíle práce

Cílem seminární práce je poukázat na problematiku fungování Bratrské Jednoty Baptistů v dobách komunismu a uchovat poznatky na jednom místě pro mou rodinu a celý sbor.

Bílá místa v současném poznání

V žádné literatuře o historii BJB doposud nebyly sepsány žádné osobní zážitky z výstavby sborové modlitebny.

Metodologie

V mé seminární práci se vyskytují rozhovory s pamětníky, kteří jsou již dlouhou dobu součástí chebské BJB. Oslovila jsem celkem 3 respondenty, Barboru Kvasničkovou (* 1955), Štěpána Křivánka (*1958) a Rudolfa Křivánka (*1934). Dotazovala jsem se jich na jejich vzpomínky z období počátků sboru. I přesto, že reemigrovali zpátky do Čech až v roce 1963, tak mají spoustu zážitků, které jim buďto vyprávěli jejich již zesnulí přátelé, nebo které sami prožili.

Zároveň jsem rozhovory srovnávala i s historickými zdroji, které by měly být objektivní. Nejvíce podrobností o chebském sboru je zaznamenáno v ručně psané sborové kronice, napsané tehdejším kazatelem Štěpánem Křivánkem (* 1926 - t 1982), tedy bratrem jednoho z mých respondentů Rudolfa Křivánka. Také jsem ale čerpala a srovnávala podrobnosti z různých internetových zdrojů a knih, které se nepřímě zaměřovaly na tuto tematiku. Mým druhým největším knižním zdrojem byla kniha od jednoho z mých respondentů, Štěpána Křivánka, který v ní společně s autorkou Eliškou Hružovou stručně popsal počátky chebského BJB (viz zdroje).

Práce tedy využívá metody orálního výzkumu, neboli interview a životního vyprávění. Rozhovory jsou zaměřeny na určitou konkrétní tematiku, jsou neformální, jelikož respondenti jsou členové mojí rodiny, a vzpomínky se týkají jejich vlastního života, nebo života jejich přátel. Při této metodě bylo nutné po celou dobu ověřovat historická fakta a srovnávat je s objektivními zdroji. Před rozhovorem jsem dotazované seznámila se záměrem práce a obdržela jejich souhlas k následnému zveřejnění. Rozhovory jsem nahrávala na záznamník a následně jsem je zaznamenala, porovnávala s historickými fakty a přepsala do seminární práce.

Kromě rozhovorů jsem se také respondentů ptala, jestli nevlastní dobové fotografie, nebo jiné zdroje. Fotografie, které najdete v přílohách mi byly poskytnuty respondentem Štěpánem Křivánkem a to ze stavebního deníku stavby BJB Cheb, jež jsem následně také využila jako zdroj mé práce (viz zdroje).

1 Imigrace

Po druhé světové válce se mnoho Čechů a Slováků, žijících v zahraničí, začalo vracelo zpět do Československa. Část z těchto imigrantů bylo z Rumunska, včetně věřících baptistů z rumunské vesnice Svatá Helena, kteří později začali formovat BJB v západních Čechách.¹

“Odcházeli proto, že na Svaté Heleně byl docela omezený zdroj obživy, protože pole byly neúrodné a Svatá Helena se hodně rychle přelidňovala.”²

1.1 Svatá Helena

Tato česká obec, která se nachází v rumunském Banátu nedaleko od Srbských hranic, byla založena v roce 1824.³

“Vypráví se takový příběh, že dva bratři Hřízovi sloužili za císařpána v oblasti Banátu, protože tam byla hranice s Tureckem a Turci útočili do jižní Evropy. Rakousko-Uhersko se snažilo je držet, aby tam neprošli. Tak tam dávali nějaký ty své kontingenty vojenský, který hlídali hranice. A takhle tam přišli dva bratři Hřízové. Oni tam sloužili sedm let a strašně moc se jim líbilo kolem Dunaje. A když se vrátili z vojny, tak vyprávěli jak je to tam krásný. A někteří lidé, kteří trpěli ve východních a jižních Čechách, byli to jinak duchovně zaměřeni než jenom Lutheráni, nebo Calvinisté, se museli přihlásit, když pak byla ta toleranční svoboda. Tak se přihlásili a oni, když jim řekli, že tam v Banátu je svoboda, tak všechno prodali, vzali co mohli a jeli. Dostali se až do té oblasti, tam založili vesnici a nazvali ji Svatá Elizabeta. Ale tam bylo pak málo vody a hádali se o tu vodu s Rumunama, tak se odstěhovali o kousek dál a založili Svatou Helenu.”⁴

Založili ji čeští emigranti ze středních a jihozápadních Čech, kterým zde byla nabídnuta práce agenty velkoobchodníka se dřevem pana Magyarlyho.⁵

“Nabídl jim to jistý Mand'arli, který podnikal ve dřevě, byl to hrabě a kupoval a kácel lesy, prodával dřevo a chtěl ty lidi zaměstnat. Platil jim za práci asi pět let a pak utekl. Zároveň ale

¹ Štěpán KŘIVÁNEK, *Kronika sboru Bratrské jednoty baptistů v Chebu*, Cheb 1950-1980, s. 1.

² KŘIVÁNEK, Štěpán - ústní rozhovor

³ dostupné z: <https://banat.cz/poznejte-banat/svata-helena>

⁴ KŘIVÁNEK, Štěpán - ústní rozhovor

⁵ Desideriu GECSE, *Historie českých komunit v Rumunsku*, Praha 2013, s. 34

od počátku, prvních pět až deset let byli zaměstáni i u pohraničních pluků, a dokonce dostávali od nich i jídlo, když se jim neurodilo, protože neměli ty pole, měli jenom vykácený lesy a museli dobývat pařezy, aby z nich udělali potom rovný pole.“⁶

“To byl podnikatel takovej, co jim sliboval, že budou vykacovat lesy pro něj a že se budou mít dobře. Oni tam přišli a neměli se ale vůbec dobře. První rok museli dokonce spát v zemjankách, to byly takový obydlí podobný větším hrobům, kde v zimě a v zemi pobývali a spali, aby jim bylo aspoň trochu teplo.”⁷

1.2 První obrácení

První členové budoucího sboru, BJB v Chebu, ukotvili svou víru právě zde, na Svaté Heleně. A to jenom díky učiteli Chorvátovi z protialkoholové organizace *Modrý kříž* ze Staré Turé na Slovensku, kterému se podařilo obrátit na novou cestu víry 42 osob, mezi nimiž byl i hospodský Petr Kovařík, který nabídl bývalý sál hospody ke společnému scházení českých křesťanů se stejným pohledem na víru jako on. Tato skupinka založila sbor Svobodná evangelická církev reformovaná. V průběhu let se ale tato církev rozpadla kvůli kazateli Kýškovi a většina jeho původních členů přešla k baptistické víře.⁸

“To byl prevít, říkali rodiče. Já si ho pamatuju, když odcházel do Argentiny, dědek už, když odcházel... A bylo s nim ještě asi dalších 5 babek, který mu tam chodili na pobožnost. Tamty už nechodili. No to jsem já byl malej, to si moc nepamatuju. Říkalo se ale dost věci. Byl špatnej, protože vydíral lidi.”⁹

Takto fungovala až do roku 1924, kdy jejich modlitebna byla uzavřena četníky, protože rumunské náboženské zákony nepovolovaly existenci svobodných reformovaných církví. V té době ale již odděleně fungoval baptistický sbor pod vedením Ferdinanda Křivánka.¹⁰

⁶ KŘIVÁNEK, Štěpán - ústní rozhovor

⁷ KVASNIČKOVÁ, Barbora - ústní rozhovor

⁸ Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *Historie sboru BJB v Chebu 1947 - 1990*, Cheb 2018, s. 7

⁹ KŘIVÁNEK, Rudolf - ústní rozhovor

¹⁰ Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *Tamtéž*, s. 7

1.3 Poznání baptistické víry

Na počátku dvacátých let minulého století se jeden z členů Svobodné evangelické církve reformované, Ferdinand Křivánek (1864-1951) setkal s rumunskými baptisty. Nedlouho poté sám přijal tuto formu křesťanství, která se vyznačuje především tím, že svoji víru stvrzují až v dospívání, nebo v dospělosti, a to křtem ponořením, tedy přesně tak, jak probíhaly křty podle Bible za Ježíšova života.¹¹

“Do té doby nikdo nevěděl o křtu dospělých”¹²

Ferdinand Křivánek poté toto jeho nově nabyté přesvědčení šířil dál, a to nejprve mezi rodinu a známé, kteří se začali scházet v jeho domě ke společnému čtení z Bible, modlení a zpívání křesťanských písní. Mezi lidmi si Ferdinand Křivánek vysloužil přezdívku *Dojduch*, což v rumunsko-českém jazyce označovalo způsob jakým začínal své misijní rozhovory.¹³

“Zdalipak víš, že jsou dva duchové? Zlý a dobrý. Kterému ty sloužíš?”¹⁴

1.4 Baptistický sbor

Lidé, kterým bratr Ferdinand Křivánek zvěstoval evangelium, se brzy na vyznání své baptistické víry pokřtili a v roce 1923 byl na Svaté Heleně založen sbor českých baptistů, prozatím čítající 6 členů.¹⁵

“On dělal Kýška ze sebe že jsou něco zvláštního, že jsou elita. Mládeži, která nebyla věřící, zakázal chodit do kostela. No a teď si představ, že Žofie Křivánková měla dceru a poslala ji do kostela a on tu dceru vyhodil. A bába tam přišla a řekla jaktože ji vyhodil, že ona bude chodit. A on ji Kýška za to dal do kázně. A její manžel, Ferdinand, se naštval a řekl, tak tam chodit nebudeme a založili si baptistické sbor.”¹⁶

¹¹ Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *Historie sboru BJB v Chebu 1947 - 1990*, Cheb 2018, s. 7

¹² dostupné z: <https://sitiviry.cz/baptiste/baptisticka-encyklopedie-f-krivaneke/>, výpověď Aloise Hrůzy vulgo Brabec

¹³ Sít víry: *Tamtéž*

¹⁴ KŘIVÁNEK, Rudolf - ústní rozhovor

¹⁵ Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *tamtéž*, s. 7

¹⁶ KŘIVÁNEK, Štěpán - ústní rozhovor

Tento sbor zatím neměl vlastního kazatele, proto každý z členů sloužil a doplňoval program tak, jak nejlépe uměl. I když mezi sebou neměli nikoho učeného v oboru, tak sbor vzkvétal. A to takovým způsobem, že za pouhý jeden týden v roce 1932 se pokřtilo 20 lidí. Sbor na Svaté Heleně se rozrostl natolik, že bylo potřeba postavit vlastní místo scházení, jehož stavba byla dokončena již v roce 1937. I přestože modlitebna byla během druhé světové války uzavřena, zájem lidí o tuto církev stále rostl. Takže během poválečných shromáždění¹⁷ měl tento sbor přes 100 pokřtěných členů.¹⁸

1.5 Cesta do Čech

“A po druhý světový válece československá vláda vyhlásila do celého světa, že přijímá všechny československé krajany, kteří žijí v jiných zemích, že se mohou vrátit budovat novou svobodnou vlast Československou. A tak to bylo i na Heleně rozhlášeno. Objevila se tam skupina mladých lidí, většinou 17 a 18 let, ze sboru baptistického, která se rozhodla, že odejdou do Československa, protože na Heleně už jich bylo moc. A taky se chtěli vrátit do Československa, protože to bylo strašný dobrodružství. Pro ně to bylo něco neslýchaného a oni chtěli dokázat, že jsou stateční. Staří drželi pole a krávy a říkali nikam nechod'te, ale nakonec oni šli a protože přijeli a získali v pohraničí ubytování a práci, tak psali zpátky a tím ta vlna začala mohutnit, šířit a přidávali se další, takže od roku 47 až do roku 1949, kdy přišla poslední skupina, to byli Sauerovi, reemigrovalo hodně lidí.”¹⁹

První reemigranti odešli z Helenského sboru 29. července 1947, kdy se skupina mladých lidí rozhodla opustit Svatou Helenu a odstěhovat se do tehdejší Československé republiky. Cesta do Čech byla velmi dlouhá a náročná. Tato skupina lidí cestovala přes Maďarsko, do Československé republiky se dostala přes hraniční přechod Košice s jasně vytyčeným cílem - sběrný tábor u Chebu. Cestovali v nákladních vagonech, přičemž koleje a mosty byly na některých místech stále poničené z války, a do cíle se dostali až po třinácti dnech cesty. Ve sběrném táboře zůstali jen několik dní před tím, než byli úřadem práce přiděleni na různé pracovní pozice. Většinu z nich byla přidělena práce v chemických závodech Sokolov, nebo zemědělská práce na statcích.²⁰

¹⁷ rok 1945

¹⁸ Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *Historie sboru BJB v Chebu 1947 - 1990*, Cheb 2018, s. 8

¹⁹ KŘIVÁNEK, Štěpán - ústní rozhovor

²⁰ Štěpán KŘIVÁNEK, *Kronika sboru Bratrské Jednoty Baptistů v Chebu*, Cheb 1950-1980, s. 2

“My jsme se přestěhovali v roce 1963. Tatínek měl tenkrát problémy s propuštěním z Rumunska do Čech, to už byla taková omezená doba. Byl tam vyučenej a oni potřebovali, aby tam pracoval, tak to musel pak zařizovat přes Českou ambasádu v Bukurešti, že tady má příbuzný a rodiče. Já jsem byla osmiletá holčička, tak pro mě byla ta cesta velmi zajímavá, pořád jsem se koukala z okna a všechno se mi líbilo.”²¹

1.6 Těžké časy

Následující období by se pro skupinku ze Svaté Heleny dalo označit za období temna. Byli roztroušeni po celém karlovarském kraji a i když se snažili, tak nemohli najít žádný již existující sbor, který by odpovídal jejich vyznání. Ze Svaté Heleny následně začalo přijíždět do Čech stále více lidí, ale nastala zima a těžké období pro sbor stále přetrvávalo.²²

“Ač ve své vlasti, přece v chladné cizině. Podobně jako lid izraelský v zajetí Babylonském. I my jsme nadávali a plakali rozpomínajíce se na Sion, na domov a na sbor z kterého jsme odešli. Byla to doba zkoušky naší víry a věrnosti.”²³

Velkým povzbuzením pro všechny přistěhovalce byla návštěva Pražského Vinohradského sboru *Bratrská Jednota Baptistů Chelčického*, bratra²⁴ Petra Černíka a sestry Olgy Boháčkové, kteří strávili vánoční svátky v rodině tamního kazatele Burgeta. Největší naději přineslo jejich následné vyprávění přátelům a rodině o tom, jak se tam měli dobře a že i v Čechách mohou fungovat sbory s jejich myšlenkami a vyznáním.²⁵

“Skupinky se většinou konaly jenom v neděli, protože se pracovalo i v sobotu, takže v neděli, když měli volno.”²⁶

²¹ KVASNIČKOVÁ, Barbora - ústní rozhovor

²² Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *Historie sboru BJB v Chebu 1947 - 1990*, Cheb 2018, s. 9

²³ Štěpán KŘIVÁNEK, *Kronika sboru Bratrské Jednoty Baptistů v Chebu*, Cheb 1950-1980, s. 4

²⁴ označení bratr a sestra se používá mezi členy církve jako obraz toho, že členové církve jsou před Bohem jedna rodina - “sourozenci”

²⁵ Eliška HRŮZOVÁ, Štěpán KŘIVÁNEK, *tamtéž*, s. 9

²⁶ KŘIVÁNEK, Štěpán - ústní rozhovor

Skupinky se vždy scházely u rodin některého z členů, jenže nikdo z nich v Čechách ještě nebyl pořádně zabydlený. Lidé hledali v okolí lepší místo pro život, odkud to navíc nebudou mít daleko do práce. Z tohoto důvodu se místo scházení skupinek často měnilo.²⁷

Tato nestálá doba pro sbor se přiblížila ke konci v říjnu roku 1948, kdy se shromáždění začala konat v Chebu. Nejprve tato skupinka navštěvovala shromáždění evangelické církve, přičemž ale toužili po shromažďování vlastní církve. Přesunuli znovu místo setkávání jejich skupinky, a to do Chebu k bratru Antonínu Sauerovi, což byl ale stále jejich vlastní rodinný dům, který byl pro shromažďování většího počtu lidí nevyhovující.²⁸

²⁷ Štěpán KRIVÁNEK, *Kronika sboru Bratrské Jednoty Baptistů v Chebu*, Cheb 1950-1980, s. 4

²⁸ Štěpán KRIVÁNEK, *Kronika sboru Bratrské Jednoty Baptistů v Chebu*, Cheb 1950-1980, s.5

Další kapitoly:

1. [Imigrace](#)
2. [Modlitebny](#)
3. [Šedesátá léta](#)
4. [Stavba modlitebny](#)

-šk-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)